

УДК 81'1:82-92:070:929 (Донцов)

Супрун Л. В.

доктор наук із соціальних комунікацій,
професор, завідувач кафедри журналістики
Національного університету «Острозька академія»

ВОЛОНТАРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: ПРОПОЗИЦІЯ ДОНЦОВА-ПУБЛІЦИСТА

У статті доводиться, що Дмитро Донцов своє журналістське покликання бачив у здійсненні волонтаризації української ментальності. Недостатню репрезентацію волі в національному характері українців головний редактор «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника») уважав його непростою слабкістю, що прогнозує дуже сумнівне майбутнє українського етносу. Зміні пріоритетів в українській мовній ментальності підпорядкована, окрім іншого, імперативність стилю Донцова-публіциста, зокрема частотність директив, які спонукають до дії, гартують волю читачів часопису.

Ключові слова: Д. Донцов, «Літературно-Науковий Вістник» («Вістник»), українська мовна ментальність, волонтаризація.

В статті доводиться, що Дмитрій Донцов своє журналістське покликання бачив у здійсненні волонтаризації української ментальності. Недостатню репрезентацію волі в національному характері українців головний редактор «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника») счистав його непростою слабкістю, що прогнозує дуже сумнівне майбутнє українського етносу. Зміні пріоритетів в українській мовній ментальності підпорядкована, окрім іншого, імперативність стилю Донцова-публіциста, зокрема частотність директив, які спонукають до дії, гартують волю читачів часопису.

Ключевые слова: Д. Донцов, «Литературно-Научный Вестник» («Вестник»), українська ментальність, волюнтаризація.

In the article it is proved that D. Dontsov saw his journalistic vocation in the implementation of voluntarization of Ukrainian language mentality. The editor in chief of «Literary-Scientific Herald» («Herald») considered insufficiently representation of the will in Ukrainian national character as his unforgivable weakness, which predicts a dubious future of Ukrainian ethnos. The changing of priorities in Ukrainian language mentality is subordinated, among other things, the imperative of the style of Dontsov-publicist, in particular the frequency of directives, that energize, harden the will of readers of the magazine.

Key words: D. Dontsov, «Literary-Scientific Herald» («Herald»), Ukrainian language mentality, voluntarization.

Український національний характер – предмет постійного занепокоєння головного редактора «Літературно-Наукового Вісника» третього періоду його функціонування. Ця тема певним чином артикульована у працях таких дослідників, як Р. Безсмертний, Є. Єндик, М. Ільницький, С. Квіт, В. Кириленко, С. Кость, М. Леськова, М. Мандрик, Р. Олійник, О. Ситник, М. Сосновський, М. Чугуєнко, Ю. Шаповал, Т. Шептицька, В. Шкляр, І. Шліхта та ін. [див. детально: Супрун 2012].

Вісниківські попередники Д. Донцова І. Франко і М. Грушевський також намагалися позбавити вад українську ментальність: перший – шляхом її європеїзації, другий покладався на інтелектуалізацію. Третій редактор ЛНВ обрав більш кардинальний вектор впливу, дослідження якого склало мету нашої статті. Його вибір був продиктований як особливостями темпераменту публіциста (пор.: *«Загалом ми маємо достатньо підстав вважати, що Донцов за вдачею був досить важкою людиною. Про це, зокрема, не раз згадували С. Петлюра, В. Липинський, В. Винниченко, П. Скоропадський та інші»* [Горелов 1996:66]), так і політичною атмосферою навколо тодішньої України (пор.: *«Ідеї Донцова ставляться під сумнів з огляду на їхню так звану атресивність, войовничість, нетерпимість, недемократичність... А де ж засада адекватності часові? Європа за життя Донцова – це суцільний згусток антидемократичних, мілітарних та імперіалістичних режимів (Німеччина, Іспанія, Італія, ССРСР), які, мов хижі звірі, намагалися побороти один одного. Цікаво, як за таких умов, зберігаючи демократичність, виваженість, толерантність, пацифізм, можна було вижити Україні й українцям?»*

[Червак 2005:78]).

Утім, вирішальне значення для напряму сугестії журналіста мала специфіка українського менталітету, у якому домінують надмірні м'якість, демократизм, толерантність. Саме ці риси, на думку вісниківського ідеолога націоналізму, спричинюють біди народу-носія. Д. Донцова обурює “ціла наша, вихована віками неволі, неагресивна, оборонна в своїй суті, психологія... Се є та психіка, яка сама не вірить в творчу силу свого обурення, яка розуміла українство не як спір за владу, лише – за “поліпшення долі”, не як боротьбу, лише як пристосовання, для якої українські постуляти були предметом дискусії – давніше з «Нов. Вреям», нині – зі Сталіном, а не незбитими догмами” (Д. Д., Пр.:451). Р. Харчук так інтерпретує одне з аналогічних донцовських висловлювань: *«Доктор Донцов вважав, що у нас люди і їх вигода ставляться вище ідей та характерів»* [Харчук 1991:4]. Зрозуміло, що такі життєві настанови аж ніяк не сприяють утвердженню національної ідеї й усамостійненню України. Можна собі уявити, до якого відчаю доводило усвідомлення цього факту мислителя, який вітав усе, що працювало на користь нації, і засуджував деструктивні чинники. Переповнений розчаруванням, публіцист навіть висуває тезу про неповноцінність української нації, що не була позитивно сприйнята українською громадою. Д. Донцов постійно наполягає на ментальних трансформаціях. *«... Він став, – пише Б. Пастух, – на певний час ідеологічним символом мілітарної доби, законодавцем волюнтаризму. Не обставини над нами, а ми над ними”, – там можна окреслити його життєве кредо»* [Пастух 2008:85].

Чому саме волюнтаризм? Волюнтаризм, – читаємо у «Великому тлумачному словникові сучасної української мови», – «1. Ідеалістичний напрям у філософії, представники якого вважають людську волю першоосновою і творцем дійсності. 2. *псих.* Визнання волі, а не розуму основним у психічному житті людини. 3. Довільні рішення, що ігнорують закони історичного розвитку, реальні умови та обставини» [ВТС СУМ 2009:202]. Я. Радевич-Винницький зазначає, що, за переконанням вісниківського журналіста, в українській

ментальності повинен бути «суттєво посилений вольовий чинник, котрий узяв би під свій контроль нашу злощасну емоційність з її вибуховістю, хвилевістю (короткотривалістю), нецілеспрямованістю, замкненістю на собі чи на малій групі, відсутністю вірності, інтенцією до “волі”, котра часто провадить до “анархізму”» [Радевич-Винницький 1997:202-203]. Віддавши належне матеріалізму, Д. Донцов став прихильником ірраціоналізму-волюнтаризму, через посередництво якого сприймав навколишнє середовище з 1913 р. Чимало прислужилися до світоглядної еволюції майбутнього вісниківця волюнтаристичні ідеї Шопенгауера та Ніцше. Услід за ними він доводив, що найголовнішу роль у суспільних процесах відіграє воля, “сліпа воля, воля без раціональної мети, як імпульс до самооб’єктивізації, до існування...” [Сайко 2004:490]. Пріоритетна роль у житті особи й суспільства відводиться ірраціональній “волі до життя”. На сторінках “Літературно-Наукового Вісника” (“Вісника”) журналіст позиціонує її як «внутрішній стимул до боротьби» [Дорожинський 1993:207].

Ідея волюнтаризації української мовної ментальності іррадіює крізь вісниківський дискурс Д. Донцова, спричинюючи його імперативність. Ми схилиємось до думки тих дослідників, які неоднозначно сприйману у донцовознавстві стильову імперативність вважають вмотивованою і виправданою логічними висновками публіциста [див., напр., Різниченко ЕР]. Для нерішучого й невпевненого в собі читача «Літературно-Наукового Вісника» (“Вісника”) донцовські директиви ставали безпосереднім керівництвом до дії, гартували його волю, вчили діяти стрімко і з гідністю.

Найуживанішими засобами вираження вісниківських імперативів стали дієслівні форми 1-ої та 2-ої особи множини, рідше 2-ої особи однини наказового способу.

Особливі надії покладаючи на виховання душі нового покоління українців, головний редактор ЛНВ закликає читачів часопису до наслідування кращих світових зразків, як-от: *Ми, що все оглядаємося на задні колеса, що боїмося вилізти з своєї клуні (де сіно таке м’яке!), і ми, яких лякають “проміні*

міських вогнів”, – вчімось від Америки її божевільного темпу життя, її галасливого гону наперед! Ми, що так вироzumілі для власного галапасництва і неробства, вчімось американської суворости до себе, вимагаючої для добрих і немилосерної для лихих? Ми, що попадаємо в паніку по кожному ударі, вчімось від Американців мужности в нещастю і завязтости в біді! Ми, з нашою нудною церемоніяльністю і дрибязковою образливістю – вчімось американської щирости і безпосередности! Ми, що так легко (для святого спокою) потураємо громадським шкідникам, – зрозуміймо, що то є терор американської громадської думки! (Д. Д., Д.ам., 371).

Зі смисловою тональністю перетворення невірників у борців кореспондують у вісниківському дискурсі й такі імперативи: А піднесіть протест проти Гетта, проти замкнутости (Д. Д., Н.літ.г.:81); “...Викуйте собі мужню душу і відважне серце!” (Мерсе) (Д. Д., П. чи Екл.:180); “...Кріпиться духом... Не губіть надії” (Петлюра) (Д. Д., Зг. в сім.:606); Не бійтеся, (націоналізм – Л.С.) знайде його (ідеал – Л.С.)... (Д. Д., Патр. і нац.:80); ...Патер Годой, перед масакрою, заохочував їх (місіонерів – Л.С.) словами: “Не зраджуйте прапору!” (Д. Д., Єд., що є:79-80); Чому проти большевізму не уживалося у нас мови нпр. сього культурного француза: – ...Вбивайте, як вас вбивають... Витереблюйте нікчемну наволоч, що трактує вас як псів. Покажіть, що нікчемну пиху насильства теж може досягнути наша помста... (Д. Д., Нер.мог.:298); “Вірте мені, що Божя рада... є ліпша від вашої й від усіх інших людей” (Жанна д’Арк) (Д. Д., Ж.д.:552); Не робім собі оман (Д. Д., Сов.мол. і ми:25).

Опоненти Д. Донцова роблять йому закид про надмірне захоплення ідеєю нового типу українця, який нібито межує з радянською надлюдиною. Висловлюються також думки про намагання Дмитра Донцова прищепити українцям невластиві їм риси й ознаки, тобто здійснити насилля над їхньою ментальністю. Василь Іванишин спростовує ці твердження. Він наголошує, що «Донцов жодної з якостей, які він хотів бачити у своєму народі, не видумував і не привносив ззовні» [Іванишин 2008:47]. Він намагався відродити втрачені за

віки неволі іманентні риси українського етносу. Тому постійно апелював до історичної пам'яті сучасників, що засвідчує й дискурс “Літературно-Наукового Вістника”, напр.: *Перегорність старі книги старих традицій, а віднайдете в них тверду душу забутих предків, що в воді не тонули і в вогні сміялися...* (Д. Д., Н. і В.:255); *Пригадайте собі... що відповіли козаки смутної пам'яті воєводи Кисілеві...* (Д. Д., Ав.нас.:739); *І знову, даремно тисячу глосів і відгомонів гукала до них історія: протрїть очі!* (Д. Д., Мог.дем.:747); *Але вглибіться в ту філософію і порівняйте її з сучасною* (Д. Д., Н. і В.:253); *Пригадайте Шевченкову оцінку сього народу, пригадайте народні прислів'я...* (Д. Д., Нер.мог.:288).

Віддаючи належне українським традиціям, вісниківський редактор вважає за необхідне орнаментувати виклад елементами окциденталізму. Загалом Д. Донцова вважають людиною “західньої орієнтації. Туди, – пише М. Прокоп, – він також спрямував українську політичну думку, українську духовість” [Прокоп 1993:521]. У статтях публіциста це спрямування здобуло форму активних настанов: *...Читайте історію Клемансо...* (Д. Д., М. і пр.:341); *Читайте промови “нацифіста” Вільсона...* (Д. Д., Патр. і нац.:75); *Вчімся від чужинців!* (Д. Д., Пр.пок.:326); *Що значить диктатура? Студіуйте події у Відні, у Франції* (Д. Д., До конс.:305); *Погляньте на Італію перед 1922 роком...* (Д. Д., За з.д.:83).

Основне спрямування донцовських директив – це зміни у сфері духа, у ментальності українців. Вітчизняні “скарікатуризовані, в призмі їх ідеалу, постаті” пропонується зіставити “з постатями Кромвеля, Данте, Колінса, – з тими, мов з бронзи вилятими постатями непохитної ідеї, суворого серця” (Д. Д., Зг. в сім.:588). “Сатанські постати Б а р б е й д ’ О р е в і л ь і”, звіробоїв М о н т е р л я н а”, “Вотрена Б а л ь з а к а або бандитів М е р і м е” публіцист закликає згадати, щоб переконатися, що “навіть у своїм гріху сі особистости – непокірні до останку” (Д. Д., Р. чи Евр.:66). Реставрувати втрачені ментальні особливості, маючи за зразок європейську ідею національної та особистої свободи – таке завдання ставить Д. Донцов, політик і

журналіст, перед українським етносом. Його розв'язання він вважає необхідною передумовою державотворчого поступу українців.

Функцію імперативів у вісниківських статтях Д. Донцова виконують дієслова *борись, вернім, вертаймо, визнайте, відійдіть, відіймай, візьмім (візьміть), встань, гляди (глядіть), годи, голосім, грабь, гуртуймося, загляньмо (загляньте), задаймо, зазначуймо, залишім, замінім, запитаймося (запитайтеся), зачинай, зверніться, згадаймо (згадайте), здаймося, зіставте, змийте, знищіть, зрозумійте, їдьте, йди (йдітьже), киньте, латаймо, лишім, лишімся, молись, назвім, не вдавайтесь, не говорім, не гріши, не женіться, не журіться, не забуваймо, не кинь, не клади, не оцінюйте, не піддавайтесь, не роби, не товчіть, памятаймо (пам'ятайте), перекиньмо, перенесімся, перечитайте, підім (підіть), піднесім, повалім, погляньмо (погляньте), подивіться, подумайте, познайомтеся, покажіть, покиньте, поладнаймо, порівняйте (порівніть), поставмо (поставте), постараймося, потішмо, працюйте, приборкайте, пригадаймо (пригадайте), пригляньмося, приймаймо, приймім, припустім, приходьте, проаналізуйте, продовжуймо, прокинсья, простіть, протріть, прочитайте, ратуйся, робіть, розгорніть, розгляньмося, розширюйте, сідайте, скажім, скиньмо, слухайте, спитайте, спіть, спробуймо (спробуйте), стережися (стережіться), стривайжеж, трезвись, удавайтесь, ужиймо-ж, учись, уявіть, хапайте, ходи, чекайте, читай (читайте), шукаймо.* Окремі з них декількаразово повторюються. На наш погляд, така кількість дієслів наказового способу покликана здійснити вплив не тільки на свідомість, а й на підсвідомість читачів, динамізувати дещо повільного, а інколи й інертного та пасивного українця.

До речі, імперативи Д. Донцова не тільки закликають, інколи за їхньою допомогою висловлюється застереження. У “старого Плятона” публіцист рекомендує зазирнути, щоб пересвідчитися, що “звістуном кінця демократичної еліти був факт, що “керманічі зачинали мати вигляд кермованих” (Д. Д., Принаг.:1020). Однак, Донцову-журналістові більше імponує категоричний імператив. Так, ідеальним громадянином він вважає того, хто

“ х о ч е (активна прикмета!) здійснити категоричний імператив країни, що прагне жити сама для себе” (Д. Д., Патр. і нац.:79).

Створенню категоричної директивної тональності значною мірою сприяє широке вживання конструкцій “треба + інфінітив”. Читач “Літературно-Наукового Вістника” (“Вістника”) постійно отримує інструкції, які здійснюють корекцію його діяльності: *треба запитати* (Д. Д., Ц. і нац.:75); *треба вдихнути* (Д. Д., Укр.-сов.пс.:335); *треба глядіти* (Д. Д., Ж.д.:556); *треба вибирати* (Д. Д., Д.ам.:371); *не треба думати* (Д. Д., П. чи Екл.:180); *треба дивуватися* (Д. Д., Що т.нац.:357); *треба вірити* (Д. Д., Персп.:467); *треба пам'ятати* (Д. Д., Від К.М. до А.С.:921); *треба пригадати* (Д. Д., Жовт. і м.:328); *треба не забувати* (Д. Д., Шат.мал.:273); *треба шукати* (Д. Д., Укр.-сов.пс.:334); *треба дивитися* (Д. Д., Ав.нас.:827); *треба боротися* (Д. Д., Ав.нас.:830); *треба не допустити* (Д. Д., До конс.:306); *треба вимітати* (Д. Д., До конс.:307); *треба завважити* (Д. Д., 1709:564); *не треба забувати* (Д. Д., М.Хв.:609); *треба звернути увагу* (Д. Д., Ст. як д.Укр.:890); *треба звернутися* (Д. Д., Заг. III імп.:V); *треба розрізняти* (Д. Д., Нер.мог.:285); *треба поставити* (Д. Д., Бур.над Зах.:225); *треба скінчити* (Д. Д., Два ант.:666); *треба демаскувати* (Д. Д., До конс.:306) та інші. Семантика цих висловів здебільшого позначена донцовським максималізмом: публіцист наполягає на якнайшвидшому подоланні старого й одночасному продукуванні нового в навколишньому світі й особливо – у душах людей (пор.: ...*Старе треба перемогти в своїм серці. Треба перестати розуміти світ як терпіння, лише відчутти його як волю і чин* (Д. Д., Спр.Пр.:85)). Фактично це заклик до зміни провідних ментальних особливостей етносу.

Інколи Донцов-журналіст одним реченням накреслює рецепієнтам часопису розширену програму їхньої діяльності (див.: *Треба лише не піддаватися гістерії, панікерству, не брати початок кінця большевизму за початок його стабілізації, не понижувати клича, під яким іде боротьба в ССРСР, і вичеркнути раз на все з свого лексикону слово – федерація* (Д. Д., Поч.к.:850). Індикуючи “жорсткість, імперативність, динамізм думки”

[Різниченко ЕР] автора, такі пасажі стали можливими завдяки його таланту помічати й чітко формулювати головне.

Із розряду обов'язкових до виконання також настанови, що містяться в конструкціях типу “мусимо + інфінітив”, напр.: *мусимо знищити* (Д. Д., Персп.:467); *мусимо змагати* (Д. Д., До конс.:307); *мусимо викинути* (Д. Д., 1937:61); *мусимо боротися* (Д. Д., 1937:68); *мусимо упритомнити* (Д. Д., Сов.мол. і ми:24); *мусимо викохати* (Д. Д., Від К.М. до А.С.:922) тощо. Трапляються також конструкції “повинні + інфінітив”: *повинні придивлятися* (Д. Д., Д.ам.:371); *повинні вчитися* (Д. Д., Д.ам.:371); *повинні придбати* (Д. Д., Кр.вп.:183); *повинні стати сучасниками* (Д. Д., Кр.вп.:183). Ми далекі від думки, що такі вислови являють собою готові політичні рецепти, однак не можемо заперечувати їхню координаційну роль щодо розвитку мовної ментальності реципієнтів у напрямку волюнтаризації.

Ясність і логічність тез Д. Донцова забезпечувалась, окрім іншого, своєрідним “барабанным” (Р. Рахманний) викладом, в арсеналі якого комунікативні одиниці з предикативною основою, вираженою одиничним інфінітивом. Такі конструкції мають значення категоричних наказів і передбачають беззастережне виконання. В умовах політичної безвиході журналіст пише: “Стрясти з себе дурман завойовницької комуністичної ідеології, не вирекатися себе й своєї крові, підвестися з морального упадку, проголосити смерть комунізму і своє право – як кляси і нації – на існування” (Д. Д., Про с.-ід.:466). Є у вісниківського редактора й спеціальні рецепти для “нашої скаліченої душі”: *Відкинути наші усвячені віками хитання з права на ліво, щоби засвоїти собі американський догматизм. Засвоїти, замість нашої зневіри і панікерства – їх віру в себе і любов до життя. Замінити нашу плебейську заздрість до всього, що над нами – на їх демократію – щоб усе низьке стало високим. Навчитися, що вище від нашого запобігання ласки всіх і вся – є національна гордість янки, що не зносить труйливого повітря інтернаціоналізму, а над собою – жодних вищих рас...* (Д. Д., Д.ам.:371). Одним словом, “змінити серця” (Д. Д., Бол.дем.:935). І рефреном звучить думка про те, що на краю могили,

де опинилась українська нація, “зробити це можна не демократичними методами” (Д. Д., Бол.дем.:935).

Таким чином, волюнтаризація української ментальності, за Д. Донцовим, – обов’язкова умова державності України. Вісниківські імперативи Донцова становлять собою одну з форм волюнтаристичного впливу на мовну ментальність читачів “Літературно-Наукового Вістника” (“Вістника”).

БІБЛІОГРАФІЯ

ВТС СУМ 2009 – Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с.: іл.

Горелов 1996 – Горелов М.Є. Дмитро Донцов. Штрихи до політичного портрету / Микола Горелов // Горелов М.Є. Передвісники незалежної України. Історичні розвідки / Микола Горелов. – К.: Вид-во “РАДА”, 1996. – С. 59-86.

Дорожинський 1993 – Дорожинський П. Дмитро Донцов – критика деяких його поглядів на націоналізм (Дмитро Донцов і організований український націоналізм) / Павло Дорожинський // ОУН: минуле і майбуття: збірник / відп. редактор С. Таран, відп. за випуск Н. Караванська. – К.: Фондація ім. О. Ольжича, 1993. – С.203-212.

Іванишин 2008 – Іванишин П. “Естетика Шевченка” як сутність герменевтики Дмитра Донцова / Петро Іванишин // Дивослово. – 2008. – №10. – С. 52-56.

Пастух 2008 – Пастух Б. Володимир Винниченко і Дмитро Донцов: онтологічний конфлікт / Богдан Пастух // Слово і час. – 2008. – №10. – С.84-89.

Прокоп 1993 – Прокоп М. Дмитро Донцов (1883-1973) / Мирослав Прокоп // Прокоп М. Напередодні незалежної України. Спостереження і висновки. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто – Львів: Наукове товариство ім. Шевченка, 1993. – Бібліотека Українознавства. – Т. 62. – С. 511-523.

Радевич-Винницький 1997 – Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Видавнича фірма “Відродження”, 1997. – 360 с.

Різниченко ЕР – Різниченко О. Деякі світоглядіві, естетичні і стильові параметри публіцистики Дмитра Донцова (на прикладі аналізу роботи “Підстави нашої політики”) / Ольга Різниченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oun-ura.info/bachup/ukrnationalism/24.doc>.

Сайко 2004 – Сайко О. Мова і нація: філософський та психологічний аспекти / О. Сайко // Вісник Львів. ун-ту. – Серія журналістики. – 2004. – Вип.25. – С. 488-491.

Супрун 2012 – Супрун Л.В. Мовноментальні особливості комунікаційної системи «Літературно-Наукового Вістника»: монографія / Л. В. Супрун. – Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2012. – 507 с.

Харчук 1991 – Харчук Р. Повернення Дмитра Донцова / Роксана Харчук // Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. – К. : Товариство “Знання” України, 1991. – С. 3-5.

Червак 2005 – Червак Б. Дмитро Донцов і український націоналізм / Богдан Червак // Розбудова держави. – 2005. – №1-4. – С. 77-81.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Д.Д., Ав.нас. – Донцов Д. Авіронове насіння / Дм. Донцов // Вістник. – 1937. – Річник V. – Том IV. – Книжка 10. – С.731-755; Книжка 11. – С. 803-830.

Д.Д., Бол.дем. – Донцов Д. Болячка демократизму / Д. Д. // Вістник. – 1933. – Річник I. – Том IV. – Книжка 12. – С. 929-936.

Д.Д., Бур.над Зах. – Донцов Д. Буря над Заходом / Дм. Донцов // Вістник. – 1934. – Річник II. – Том I. – Книжка 3. – С. 223-227.

Д.Д., Від К.М. до А.С. – Донцов Д. Від Карла Маркса до Адама Сміта (Вигляди совітського самодержавя) / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1931. – Річник XXX. – Том CVII. – Книжка X. – С. 909-922.

Д.Д., Д.ам. – Донцов Д. Дух американізму / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1929. – Річник XXVIII. – Том XCIII. – Книжка IV. – Літератури світу: поетика, ментальність і духовність. – 2015. – Вип.6.

С. 357-371.

Д.Д., Два ант. – Донцов Д. Два антиподи (Шевченко і Драгоманов) / О. В. // Вістник. – 1938. – Річник VI. – Том III. – Книжка 9. – С. 653-666.

Д.Д., До конс. – Донцов Д. До консолідації / Дм. Донцов // Вістник. – 1934. – Річник II. – Том II. – Книжка 4. – С. 301-307.

Д.Д., Єд., що є – Донцов Д. Єдине, що є на потребу (Новорічні рефлексії) / Дм. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1930. – Річник XXIX. – Том CI. – Книжка I. – С. 74-85.

Д.Д., Ж.д. – Донцов Д. Жанна д'Арк (Історія і легенда) / Дм. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1929. – Річник XXVIII. – Том XCIX. – Книжка VI. – С.545-556.

Д.Д., Жовт. і м. – Донцов Д. Жовтень і май / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1927. – Річник XXVI. – Том XCIII. – Книжка VI. – С.171-186; Книжка VIII. – С. 323-336.

Д.Д., Заг. III імп. – Донцов Д. Загадка III-ої імперії / Д. Д. // Вістник. – 1939. – Річник VII. – Том II. – Книжка 5. – С. 326-342.

Д.Д., За з.д. – Донцов Д. За завтрішній день / Дм. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1928. – Річник XXVII. – Том XCV. – Книжка I. – С.83-87.

Д.Д., Зг. в сім. – Донцов Д. “Згода в сімействі” / Дм. Донцов // Вістник. – 1936. – Річник IV. – Том III. – Книжка 7-8. – С. 587-606.

Д.Д., Кр.вп. – Донцов Д. Крок вперед (До “літературного” спору) / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1926. – Річник XXV. – Том XCI. – Книжка X. – С. 167-183.

Д.Д., М. і пр. – Донцов Д. Маса і провід / Дм. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1930. – Річник XXIX. – Том CI. – Книжка III. – С. 263-279; Книжка IV. – С. 331-351.

Д.Д., Мог.дем. – Донцов Д. Могікани демократії / Дм. Донцов // Вістник. – 1935. – Річник III. – Том IV. – Книжка 10. – С. 746-753.

Д.Д., М.Хв. – Донцов Д. Микола Хвильовий / Дм. Донцов // Вістник. – 1933. – Річник I. – Том III. – Книжка 7-8. – С. 591-609.

Д.Д., Нер.мог. – Донцов Д. Нерозрита могила / Дм. Донцов // Вістник. – 1937. – Річник V. – Том II. – Книжка 4. – С. 283-302.

Д.Д., Н. і В. – Донцов Д. Нині і Вчора / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1931. – Річник XXX. – Том CV. – Книжка III. – С. 239-255.

Д.Д., Н.літ.г. – Донцов Д. Наше літературне гетто / Дм. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1932. – Річник XXXI. – Том CVIII. – Книжка I. – С. 68-84.

Д.Д., Патр. і нац. – Донцов Д. “Патріотизм” і націоналізм / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1927. – Річник XXVI. – Том XCIV. – Книжка IX. – С. 62-82.

Д.Д., Персп. – Донцов Д. Перспективи (по 25 травня 1926) / Д. Д. // Вістник. – 1936. – Річник IV. – Том II. – Книжка 6. – С. 452-469.

Д.Д., Поч.к. – Донцов Д. Початок кінця / О. В. // Вістник. – 1933. – Річник I. – Том IV. – Книжка 11. – С.847-850.

Д.Д., Пр. – Донцов Д. Процес / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1930. – Річник XXIX. – Т.СII. – Книжка V. – С. 447-453.

Д.Д., Принаг. – Донцов Д. Принагідно / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1931. – Річник XXX. – Том CVII. – Книжка XI. – С. 1015-1020.

Д.Д., Про с.-ід. – Донцов Д. Про соціал-ідіотів / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1932. – Річник XXXI. – Том CVIX. – Книжка V. – С. 452-466.

Д.Д., Пр.пок. – Донцов Д. Проблема поколінь / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1928. – Річник XXVII. – Том XCVI. – Книжка VII-VIII. – С. 318-328.

Д.Д., П. чи Екл. – Донцов Д. Патріа чи Еклезія? / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1928. – Річник XXVII. – Том XCVII. – Книжка X. – С. 170-182.

Д.Д., Р. чи Евр. – Донцов Д. Росія чи Європа? (До літературної суперечки) / Дм. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1929. – Річник XXVIII. – Том XCVIII. – Книжка I. – С. 62-79.

Д.Д., Сов.мол. і ми – Донцов Д. Совітська молодь і ми / Дм. Донцов // Вістник. – 1933. – Річник I. – Том I. – Книжка 1. – С. 17-32.

Д.Д., Спр.Пр. – Донцов Д. Спростачений Прометей (“Тарас Шевченко” ВУФКУ) / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1929. – Річник XXVIII. – Т. XCLIII. – Книжка I. – С. 80-85.

Д.Д., Ст. як д.Укр. – Донцов Д. Сталін як “добродій” України / О. В. // Вістник. – 1936. – Річник IV. – Том IV. – Книжка 12. – С. 890-896.

Д.Д., 1937 – Донцов Д. 1927 / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1937. – Річник V. – Том I. – Книжка I. – С. 54-66.

Д.Д., 1709 – Донцов Д. 1709-1739 (пам'яті мазепинців) / Д. Д. // Вістник. – 1939. – Річник VII. – Том III. – Книжка 7-8. – С. 559-565.

Д.Д., Укр.-сов.пс. – Донцов Д. Українсько-совітські псевдоморфози / Д. Донцов // Літературно-Науковий Вістник. – 1925. – Річник XXIV. – Том LXXXVIII. – Книжка XII. – С. 321-336.

Д.Д., Ц. і нац. – Донцов Д. Церква і націоналізм / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1924. – Річник XXIII. – Том LXXXIII. – Книжка V-IX. – С. 75-82.

Д.Д., Шат.мал. – Донцов Д. “Шатость малоросійская” / Д. Д. // Літературно-Науковий Вістник. – 1927. – Річник XXVI. – Том XCII. – Книжка III. – С. 265-275.

Д.Д., Що т.нац. – Донцов Д. Що таке нація? / О. В. // Вістник. – 1937.– Річник V. – Том II. – Книжка 5. – С. 354-360.